

Volume 6, Issue 4, 2025

Impact of environmental orientation on financial performance of the company due to the mediating role of suppliers green management and the moderating role of social capital

Zahra Hassanghorban*¹ Hoda Moini ²

1. Department of financial Management, E campus, Islamic Azad University, Tehran, Iran. (Corresponding Author) Email: zohrehghorban@yahoo.co.uk

2. Department of management, E campus, Islamic Azad university, Tehran, Iran

ARTICLE INFORMATION

Type of Article:

Original Research

Pages: 78-109

Corresponding Author's Info

Email:

zohrehghorban@yahoo.co.uk

Keywords:

Environmental Orientation, Financial Performance, Green Supplier Management, Social Capital.

ABSTRACT

Many companies have recognized the importance of green management and actively engaged in related activities such as environmental orientation. The central goal of environmental orientation management is to achieve high performance and sustainable competitive advantages, but the literature on the financial benefits of green management is limited. In this regard, the present study examines the impact of environmental orientation on corporate financial performance with regard to the mediating role of green supplier management and the moderating role of social capital. The present study is a descriptive-survey research. The statistical population consists of active export industries admitted to Tehran Stock Exchange. A sample of 100 companies was selected to collect financial performance data, and a senior manager from each company answered the environmental orientation, green supplier management, and social capital questionnaires. The data were analyzed using structural equation modeling and SmartPLS and SPSS software. The findings indicated that green supplier management plays a positive and significant mediating role and social capital plays a positive and significant moderating role in influencing environmental orientation on corporate financial performance. It was found that environmental orientation had a significant and positive impact on financial performance and green supplier management. Also, green supplier management has a positive and significant effect on financial performance. Finally, the findings confirmed the significant moderating role of social capital in the impact of environmental orientation on green supplier management.

This is an open access article under the CC BY license.

© 2025 The Authors.

How to Cite This Article: Hassanghorban, Z. and Moini, H. (2025). Impact of environmental orientation on financial performance of the company due to the mediating role of suppliers green management and the moderating role of social capital. (e240663). Management, Economics and Entrepreneurship Studies, 6(4): 95-109. doi:10.22034/jmek.2026.426008.1115

دوره ۶، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۴

تأثیر گرایش محیط‌محور بر عملکرد مالی شرکت با نقش میانجی مدیریت تأمین سبز و نقش تعدیل‌گر سرمایه اجتماعی

زهرا حسن قربان^{۱*} هدی معینی^۲۱. گروه مدیریت مالی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد الکترونیکی، تهران، ایران. zohrehghorban@yahoo.co.uk

۲. گروه مدیریت مالی، واحد الکترونیکی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

چکیده

بسیاری از شرکت‌ها اهمیت مدیریت سبز را به رسمیت شناخته‌اند و فعالیت‌های مربوطه مانند محیط محوری را سرسختانه انجام داده‌اند. هدف اصلی مدیریت محیط محوری دستیابی به عملکرد بالا و مزایای رقابتی پایدار است، اما ادبیات پژوهشی درباره مزایای مالی مدیریت سبز محدود است. در همین راستا، مطالعه حاضر به بررسی تأثیر محیط محوری بر عملکرد مالی شرکت با توجه به نقش میانجی مدیریت تأمین‌کنندگان سبز و نقش تعدیل‌گر سرمایه اجتماعی پرداخته است. مطالعه حاضر یک تحقیق توصیفی-پیمایشی و از نظر ماهیت داده‌ها کمی است. جامعه آماری متشکل از صنایع صادراتی فعال پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. برای نمونه‌گیری، ۱۰۰ شرکت انتخاب شدند و از هر شرکت یک مدیر ارشد به پرسشنامه‌های محیط محوری، مدیریت تأمین‌کنندگان سبز و سرمایه اجتماعی پاسخ داد. داده‌های گردآوری‌شده با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری و نرم‌افزارهای SmartPLS و SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج پژوهش حاکی از آن است که مدیریت تأمین‌کنندگان سبز نقش میانجیگری مثبت و معنادار و سرمایه اجتماعی نقش تعدیل‌گر مثبت و معناداری در زمینه تأثیر محیط محوری بر عملکرد مالی شرکت‌ها دارد. همچنین، محیط محوری بر عملکرد مالی و مدیریت تأمین‌کنندگان سبز تأثیر مثبت و معناداری دارد و مدیریت تأمین‌کنندگان سبز نیز تأثیر مثبت و معناداری بر عملکرد مالی دارد. در نهایت، نقش تعدیل‌گر سرمایه اجتماعی در تأثیر محیط محوری بر مدیریت تأمین‌کنندگان سبز تأیید شد.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: پژوهشی

صفحات: ۱۰۹-۹۵

اطلاعات نویسنده مسئول

ایمیل:

zohrehghorban@yahoo.co.uk

سابقه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۹/۱۵

تاریخ ویرایش: ۱۴۰۴/۰۹/۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۰/۲۶

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۱۱/۰۱

واژگان کلیدی:

محیط محوری، عملکرد مالی، مدیریت تأمین‌کنندگان سبز، سرمایه اجتماعی.

۱- مقدمه

سیر صعودی جهانی‌شدن و افزایش سطح رقابت جهانی در دهه‌های اخیر تأثیر بسیاری در صنایع در سراسر جهان داشته است. امروزه بسیاری از شرکت‌های تولیدی، پایداری زنجیره تأمین را به‌عنوان یک استراتژی برای افزایش قدرت رقابت جهانی خود پذیرفته‌اند و با پذیرش زنجیره تأمین، پیشرفت‌های قابل‌ملاحظه‌ای را در عملکرد خود تجربه کرده‌اند. زنجیره‌های تأمین حلقه‌های کلیدی هستند که ورودی‌های سازمان را به خروجی‌های آن متصل می‌کنند. از طرفی، چالش‌هایی که این زنجیره با آن‌ها روبروست پیرامون کاهش هزینه‌ها، تضمین تحویل کالاها و کاهش هزینه‌های حمل‌ونقل به‌منظور عملکرد بهتر در کار، افزایش هزینه‌های زیست‌محیطی در این زنجیره‌ها و رشد فشار مصرف‌کنندگان به‌سمت استفاده از محصولات که از نظر زیست‌محیطی استاندارد باشند و از سوی دیگر آگاهی جامعه و کارکنان از مسائل اجتماعی مرتبط با سازمان، موجب شده بسیاری از سازمان‌ها به‌سمت پایداری در زنجیره تأمین پیش بروند و معیارهای جدیدی را در نظر بگیرند. در همین راستا، مدیران باید برای رسیدن به حداکثر قابلیت‌های زنجیره تأمین، سه رویکرد اقتصاد، محیط‌زیست و اجتماع را با هم مدنظر داشته باشند و به‌کار ببندند.

در حال حاضر به‌دلیل افزایش مشکلات زیست‌محیطی در نقاط مختلف جهان و فشار بیش‌ازحد بر شرکت‌ها برای انجام مسئولیت‌های اجتماعی در قبال محیط‌زیست (بیکر و سینکولا، ۲۰۰۵)، بسیاری از کسب‌وکارها و صنایع به بررسی امکان محیط‌محوری به‌اصطلاح سبز در شیوه‌های کسب‌وکار خود برای تنظیم برنامه‌ریزی استراتژیک سبز هستند (بویس و وربیک، ۲۰۰۳). اهمیت این موضوع منجر به انجام میزان قابل‌توجهی از تحقیقات در مورد مسائل سبز در تنظیم بازارهای داخلی و خارجی کشورها شده است (لئونیدو و لئونیدو، ۲۰۱۱). بنابراین، به مطالعات بیشتری نیاز است تا نقش ابعاد مختلف کاربردی‌نمودن محیط‌محوری سبز و متغیرهای میانجی و تعدیل‌کننده همکاری‌های زنجیره تأمین سبز در راستای رسیدن به عملکرد مالی موفق از این مجرا بررسی شود. از حیث دانش نظری، یکی از مهم‌ترین مسائل در زمینه توسعه و بهبود تولیدات شرکت‌ها، توجه به اهمیت عملکرد و

محیط‌محوری سبز است. در این زمینه، علاوه بر فرایندهای داخلی و خارجی و مدیریتی، باید به نقش سرمایه اجتماعی با اعضای زنجیره تأمین نیز توجه گردد و این امر یک عامل مهم «بهبود توان تصمیم‌گیری» برای بهبود عملکرد زیست‌محیطی است که باید در تحقیقات، اهمیت آن و نتایج و کاربردهایش مدنظر محققان باشد. تحقیقات نشان می‌دهد تاکنون هیچ‌یک از تحقیقات داخلی به تأثیر محیط‌محوری بر عملکرد مالی شرکت‌ها نپرداخته‌اند؛ لذا ضرورت دارد پژوهشگران داخلی به بررسی عوامل مؤثر بر عملکرد زیست‌محیطی با توجه به فرایندهای داخلی و خارجی زیست‌محیطی به‌ویژه در صنایع صادراتی پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بپردازند.

این پژوهش به بررسی تأثیر محیط‌محوری بر عملکرد مالی شرکت با توجه به نقش میانجی مدیریت تأمین‌کنندگان سبز و نقش تعدیل‌گر سرمایه اجتماعی می‌پردازد. هدف اصلی این پژوهش، تبیین چگونگی تأثیرگذاری محیط‌محوری بر عملکرد مالی شرکت‌ها از مسیر مدیریت تأمین‌کنندگان سبز و با درنظرگرفتن نقش تقویت‌کننده سرمایه اجتماعی است. از آنجا که ادبیات پژوهشی در خصوص مزایای مالی مدیریت سبز محدود بوده و خلأ نظری در این حوزه مشهود است، پژوهش حاضر تلاش دارد با ارائه مدلی جامع، این خلأ را تا حدی پر کند و زمینه‌ساز مطالعات آتی در این حوزه باشد.

محیط محوری به‌صورت مجموعه‌ای از باورها، تمایلات، احساسات و نیت‌های رفتاری مربوط به محیط‌زیست تعریف می‌شود. به بیان دیگر، محیط محوری عبارت است از زمینه حالت درونی، استعداد یا تمایل برای پاسخ به رفتار مطلوب یا نامطلوب زیست‌محیطی. نگرش‌های زیست‌محیطی عبارت‌اند از «مجموعه‌ای از تمایلات اعتقادی، عاطفی و عملی یک فرد که بر روی مسائل و اقدامات مربوط به محیط‌زیست تمرکز دارد» و می‌تواند به‌عنوان یک قضاوت ارزشی شخصی از حفاظت از محیط‌زیست تعریف شود (میرا و همکاران، ۱۳۹۷). زیست‌محیطی در حال حاضر نشان‌دهنده وجود مشکلات زیست‌محیطی جدی و خطرناکی است که امنیت جهان را به خطر می‌اندازد (ایل‌بیگی و همکاران، ۱۳۹۶).

مدیریت تأمین‌کنندگان سبز به استفاده از سیاست‌ها، فلسفه‌ها و اعمال مدیریت منابع انسانی در حیطه کسب‌وکار سازمان

به‌منظور ارتقای استفاده پایدار از منابع و جلوگیری از آسیب‌های زیست‌محیطی اشاره دارد (زوگا، ۲۰۱۱). حساسیت نسبت به مسائل زیست‌محیطی در طی دهه‌های گذشته از چندین مرحله شامل دهه ۱۹۶۰ (زمان بیداری)، دهه ۱۹۷۰ (دوره انجام اقدامات)، دهه ۱۹۸۰ (دوره پاسخگویی) و دهه ۱۹۹۰ (دوره قدرت در بازارهای محلی برای مصرف‌کنندگان) عبور نموده است (کرامار، ۲۰۱۳). در دهه ۱۹۸۰ مفهوم توسعه پایدار در سه بعد محیطی، اقتصادی و اجتماعی مطرح شد و برای اولین بار در کمیسیون جهانی توسعه و محیط‌زیست به‌معنای توسعه‌ای که نیازهای نسل حاضر را برطرف می‌کند بدون اینکه توانایی نسل‌های بعدی را در برآورده ساختن نیازهایشان تضعیف کند، تعریف شد (کاول و پارکینسون، ۲۰۰۳).

عملکرد مالی مهم‌ترین معیار سنجش موفقیت در شرکت‌های تجاری به‌حساب می‌آید. در حوزه مالی، ارتقای شاخص‌های سودآوری و بازده، در بازاریابی ارتقای رضایت مشتری و در حوزه مدیریت عملیات، افزایش بهره‌وری و کاهش هزینه عملیات از عمده اهدافی هستند که در کلیه مطالعات و تحقیقات مدیریتی دنبال می‌شوند. عملکرد سازمان ترکیب گسترده‌ای از دریافتی‌های غیرملموس همچون افزایش دانش سازمانی و هم دریافتی‌های عینی و ملموس همچون نتایج اقتصادی و مالی است (صغرزاده و همکاران، ۱۳۹۱). درگذشته موفقیت سازمان‌ها تنها بر اساس معیارهای مالی ارزیابی می‌شد اما با افزایش رقابت در بازار، باید علاوه بر معیارهای مالی سایر جنبه‌های عملکرد سازمان نیز مدنظر قرار می‌گرفتند (میرا و همکاران، ۱۳۹۷).

سرمایه اجتماعی به‌عنوان قابلیت‌های حالت‌گونه خودکارآمدی، خوش‌بینی، امیدواری و تاب‌آوری یک فرد تعریف می‌شود. این چهار قابلیت حالت‌گونه وقتی به‌عنوان یک سازه جدید به نام سرمایه اجتماعی باهم ترکیب می‌شوند، یک همبستگی مثبت قوی را با عملکرد شغلی کارکنان، شادکامی شغلی، تعهد سازمانی و خشنودی شغلی نشان می‌دهند (باکر و همکاران، ۲۰۱۲). سرمایه اجتماعی یک حالت روان‌شناختی مثبت‌نگر رشدپذیر است (میرزایی و گل‌پرور، ۱۳۹۸).

گرین و همکاران (۲۰۱۹) مطالعه‌ای در زمینه تأثیر سیستم تولید به‌هنگام، مدیریت کیفیت جامع و روش‌های مدیریت زنجیره تأمین سبز بر عملکرد زیست‌محیطی شرکت‌های تولیدی آمریکایی انجام دادند. نتایج نشان دادند سیستم تولید به‌هنگام و رویکردهای مدیریت کیفیت جامع دارای رابطه مثبت و معناداری با روش‌های مدیریت زنجیره تأمین سبز و عملکرد زیست‌محیطی شرکت‌ها هستند. خان و کیانلی (۲۰۱۷) مطالعه‌ای در زمینه تأثیر روش‌های مدیریت زنجیره تأمین سبز بر عملکردهای شرکت در کشور پاکستان انجام دادند. نتایج نشان داد که فعالیت‌های تولید سبز، خرید سبز، طراحی سازگار با محیط‌زیست، همکاری‌ها با مشتریان و سیستم‌های اطلاعاتی سبز دارای تأثیر مثبت و معناداری بر عملکردهای سازمانی می‌باشند. یو و هو (۲۰۱۸) در پژوهشی در چین به بررسی تأثیر محیط محوری بر مدیریت تأمین‌کنندگان سبز و عملکرد مالی شرکت پرداختند. نتایج نشان داد مدیریت تأمین‌کننده سبز نقش مثبتی بین محیط محوری و عملکرد مالی ایفا می‌کند. کانکایا و سزن (۲۰۱۸) تأثیر فعالیت‌های مدیریت زنجیره تأمین سبز بر عملکرد پایدار شرکت را در شرکت‌های ترکیه بررسی کردند. نتایج نشان داد به استثنای خرید سبز، تمام فرایندهای مدیریت زنجیره تأمین سبز با حداقل یکی از ابعاد عملکرد زیست‌محیطی ارتباط معنادار دارد. زاید و همکاران (۲۰۱۸) نشان دادند که مدیریت منابع انسانی سبز و مدیریت زنجیره تأمین سبز دارای تأثیر مثبت و معناداری بر عملکرد پایدار شرکت‌ها هستند. وانگ و همکاران (۲۰۱۸) نشان دادند هر دو محرک‌های هزینه و مشتری بر عملکرد سبز داخلی و خارجی شرکت‌ها تأثیرگذارند. دسوزا و همکاران (۲۰۱۸) نشان دادند همکاری‌های سبز با مشتریان و رفتارهای خرید سبز از سوی تأمین‌کنندگان دارای تأثیرات مثبت و معناداری بر روش‌های مدیریت زنجیره تأمین سبز بیرونی دارد. غلامی و ناظری (۱۳۹۷) به بررسی تأثیر اقدامات داخلی و خارجی مدیریت زنجیره تأمین سبز بر عملکرد سازمان با درنظرگرفتن نقش تعدیل‌گر گواهینامه ایزو پرداختند. وهاب‌پور و صفری‌زاده (۱۳۹۶) نحوه اثرگذاری یکپارچگی زنجیره تأمین بر عملکرد شرکت را با استفاده از متغیرهای میانجی قابلیت‌های

۳. روش تحقیق

این پژوهش از حیث هدف، کاربردی و از حیث روش، توصیفی-پیمایشی و از حیث ماهیت داده‌ها کمی است. در این پژوهش، داده‌ها از طریق پرسشنامه و صورت‌های مالی شرکت‌ها گردآوری شده و سپس با استفاده از تکنیک‌های آماری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. رویکرد پیمایشی به دلیل امکان تعمیم‌پذیری نتایج و قابلیت آزمون فرضیه‌ها در سطح جامعه آماری بزرگ، مناسب‌ترین رویکرد برای این پژوهش تشخیص داده شد.

جامعه آماری این تحقیق را کلیه صنایع صادراتی فعال پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران تشکیل می‌دهند. منظور از شرکت‌های فعال آن دسته از شرکت‌هایی است که در یک سال اخیر سهام آنان در بورس دارای فعالیت کافی بوده است. برای نمونه‌گیری، ۱۰۰ شرکت و از هر شرکت یک مدیر ارشد برای پاسخ به پرسشنامه و دریافت داده‌های مالی از صورت‌های مالی آن‌ها مدنظر قرار گرفت. با توجه به محدود بودن جامعه آماری به ۱۰۰ شرکت، تمام ۱۰۰ شرکت و ۱۰۰ مدیر ارشد آن‌ها به عنوان نمونه انتخاب شدند (نمونه‌گیری سرشماری).

پرسشنامه این پژوهش شامل دو بخش می‌باشد. بخش اول مشخصات فردی پاسخ‌دهنده با فیلترهای اطلاعاتی جنسیت، سن، تحصیلات و سابقه کاری است. بخش دوم شامل سؤالات سنجش متغیرهای پژوهش بوده و از طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت (از خیلی کم با امتیاز ۱ تا خیلی زیاد با امتیاز ۵) برخوردار است. متغیرهای مورد سنجش شامل محیط محوری (با ابعاد جهت‌گیری داخلی و جهت‌گیری خارجی)، سرمایه اجتماعی (با ابعاد سرمایه ارتباطی، سرمایه ساختاری و سرمایه شناختی) و مدیریت تأمین‌کنندگان سبز (با ابعاد طراحی محیط‌زیستی، مدیریت محیط‌زیست داخلی، خرید سبز، همکاری مشتری با نگرانی‌های محیط‌زیستی و بهبود سرمایه‌گذاری) می‌باشند. برای متغیر کمی عملکرد مالی نیز با استفاده از داده‌های مالی منعکس‌شده در صورت‌های مالی یک سال گذشته ۱۰۰ صنعت صادراتی پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، از شاخص‌های میزان فروش، میزان سود خالص، نرخ رشد سهام، حاشیه سود خالص، حاشیه سود عملیاتی، بازده حقوق صاحبان

رقابتی و مدیریت زنجیره تأمین بررسی کردند. احمدنوری و نیک‌نژاد (۱۳۹۵) رابطه بین مدیریت زنجیره تأمین سبز مشتری‌محور و عملکرد سازمان را در شرکت‌های صنایع فلزی شهرک صنعتی کاوه بررسی کردند. برادران و همکاران (۱۳۹۵) نشان دادند مدیریت زنجیره تأمین سبز بر عملکرد زیست‌محیطی، عملکرد عملیاتی و فرایندهای داخلی و عملکرد مشتری‌محوری و اجتماعی تأثیرگذار است. محمدی و الاسوندی (۱۳۹۵) نشان دادند اجرای مدیریت زنجیره تأمین سبز بر عملکرد محیطی و عملیاتی شرکت تأثیر مثبت و معنادار دارد. معزز و عزیز (۱۳۹۵) رابطه بین اقدامات مدیریت زنجیره تأمین سبز و کسب مزیت رقابتی را بررسی کردند و نشان دادند اقدامات سبز داخلی و فرهنگ سازمانی از بیشترین اهمیت برخوردارند.

محیط محوری بر عملکرد مالی شرکت با توجه به نقش میانجی مدیریت تأمین‌کنندگان سبز و نقش تعدیل‌گر سرمایه اجتماعی تأثیر مثبت دارد.

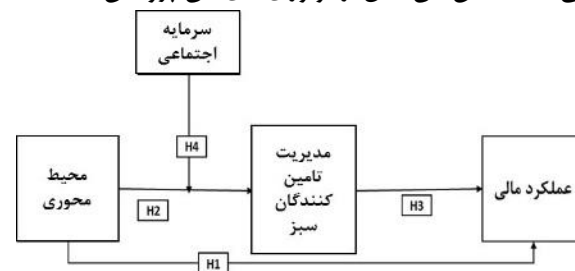
۱. محیط محوری بر عملکرد مالی سازمان تأثیر مثبت دارد.

۲. محیط محوری بر مدیریت تأمین‌کنندگان سبز تأثیر مثبت دارد.

۳. مدیریت تأمین‌کنندگان سبز بر عملکرد مالی تأثیر مثبت دارد.

۴. سرمایه اجتماعی تأثیر محیط محوری بر مدیریت تأمین‌کنندگان سبز را تعدیل می‌کند.

برای پاسخ به سؤال اصلی پژوهش، پیشینه مطالعات و مدل‌های مطالعات گذشته بررسی شد و مدل مفهومی تحقیق برگرفته از مدل یو و هو (۲۰۱۸) بوده که در آن متغیر وابسته عملکرد مالی، متغیر مستقل محیط محوری، متغیر میانجی مدیریت تأمین‌کنندگان سبز و متغیر تعدیل‌گر سرمایه اجتماعی می‌باشد. تلفیق این مدل از نوآوری‌های این پژوهش است.

شکل ۱- مدل مفهومی تحقیق (یو و هو، ۲۰۱۸)

تأثیر گرایش محیط‌محور بر عملکرد مالی شرکت با نقش میانجی مدیریت تأمین سبز و نقش تعدیل‌گر سرمایه اجتماعی

حسن قربان / ۱۰۰

سهام و بازده دارایی‌ها استفاده شد. متغیرهای مورد سنجش به شرح جدول ۱ می باشد.

جدول ۱- متغیرهای مورد سنجش

متغیرها	ابعاد	منابع
محیط-محوری	جهت‌گیری داخلی	چان، ۲۰۱۰
	جهت‌گیری خارجی	
سرمایه اجتماعی	سرمایه ارتباطی	کری و همکاران، ۲۰۱۱
	سرمایه ساختاری	
	سرمایه شناختی	
مدیریت تأمین-کنندگان سبز	مدیریت تأمین‌کنندگان سبز داخلی	طراحی محیط-زیستی
	مدیریت تأمین‌کنندگان سبز خارجی	مدیریت محیط-زیست داخلی
		خرید سبز
		همکاری مشتری با نگرانی‌های محیط‌زیستی
		۱-۴
		۵-۸
		۹-۱۳
		۱۴-۱۸
		۱۹-۲۲
		۲۳-۲۶
		۲۷-۳۴
		۳۵-۴۲
		۴۳-۴۸

منبع: یافته‌های پژوهش

برای بررسی روایی متغیرها از اعتبار محتوا استفاده شده است. پس از محاسبه و مشخص شدن ضریب لاوشه (CVR)، اعتبار محتوایی تمام گویه‌ها مورد تأیید قرار گرفت. کمترین مقدار CVR به‌دست‌آمده ۰/۸ و بیشترین مقدار آن ۱ بود که نشان‌دهنده تأیید اعتبار محتوایی پرسشنامه توسط خبرگان است (جدول ۲).

جدول ۲- ضرایب اعتبار محتوای پرسش‌های متغیرها

متغیر	ابعاد	سؤالات در CVR پرسشنامه
محیط-محوری	جهت‌گیری داخلی	۱
		۲

جهت‌گیری خارجی	۳	۱
	۴	۰/۸
	۵	۱
	۶	۱
	۷	۱
سرمایه ارتباطی	۸	۱
	۹	۱
	۱۰	۰/۸
	۱۱	۱
	۱۲	۱
سرمایه ساختاری	۱۳	۱
	۱۴	۱
	۱۵	۱
	۱۶	۰/۸
	۱۷	۱
سرمایه شناختی	۱۸	۱
	۱۹	۱
	۲۰	۱
	۲۱	۰/۸
	۲۲	۱
مدیریت تأمین-کنندگان سبز	۲۳	۱
	۲۴	۱
	۲۵	۱
	۲۶	۰/۸
	۲۷	۱
مدیریت محیط‌زیست داخلی	۲۸	۱
	۲۹	۱
	۳۰	۱
	۳۱	۱
	۳۲	۱
خرید سبز	۳۳	۰/۸
	۳۴	۱
	۳۵	۱
	۳۶	۱

مدیریت تأمین- کنندگان سبز	سبز داخلی	مدیریت محیط- زیست داخلی	۲۷-۳۴
		مدیریت تأمین- کنندگان سبز خارجی	۳۵-۴۲
		همکاری مشتری با نگرانی- های محیط- زیستی	۴۳-۴۸
		بهبود سرمایه- گذاری	۴۹-۵۳

برای تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش از آمار توصیفی برای بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و توصیف پاسخ‌ها به سؤالات پرسشنامه و از آمار استنباطی برای آزمون فرضیه‌ها استفاده شده است. در قسمت آمار استنباطی از روش معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار SmartPLS برای آزمون فرضیات استفاده گردیده است. با توجه به کمی بودن داده‌های متغیر عملکرد مالی و کیفی بودن داده‌های سه متغیر دیگر یعنی سرمایه اجتماعی، محیط محوری و مدیریت تأمین‌کنندگان سبز (طیف لیکرت پنج‌گانه)، با استفاده از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری، ابتدا همه داده‌های کمی و کیفی هر چهار متغیر با یکدیگر هم‌مقیاس شدند و سپس برای تحلیل از نرم‌افزار SmartPLS استفاده شده است. همچنین برای بررسی نرمال بودن داده‌ها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف و برای بررسی کفایت نمونه‌گیری از شاخص KMO و آزمون بارتلت استفاده گردید.

۴. یافته‌ها

نتایج یافته‌های جمعیت‌شناختی نشان می‌دهد که ۸۵ درصد پاسخ‌دهندگان مرد و ۱۵ درصد زن بودند؛ بنابراین، بیشتر فراوانی جامعه را کارکنان مرد تشکیل داده‌اند. از نظر ترکیب سنی، آزمودنی‌های ۴۰ الی ۴۵ سال با ۳۴ درصد فراوانی، بیشترین سهم را در بین گروه‌های سنی داشتند. از لحاظ

مدیریت تأمین- کنندگان سبز خارجی	همکاری مشتری با نگرانی‌های محیط‌زیستی	۳۷	۱
		۳۸	۱
		۳۹	۱
		۴۰	۱
		۴۱	۰/۸
		۴۲	۱
		۴۳	۱
		۴۴	۱
		۴۵	۱
		۴۶	۱
بهبود سرمایه‌گذاری		۴۷	۰/۸
		۴۸	۱
		۴۹	۱
		۵۰	۱
		۵۱	۱
		۵۲	۱
		۵۳	۱

منبع: یافته‌های پژوهش

برای سنجش پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ با استفاده از نرم‌افزار SPSS استفاده گردید. مقادیر آلفای کرونباخ برای متغیر محیط محوری ۰/۷۸۸، برای متغیر سرمایه اجتماعی ۰/۷۸۵ و برای متغیر مدیریت تأمین‌کنندگان سبز ۰/۷۹۸ به دست آمد که همگی بالاتر از حد قابل قبول ۰/۷ بوده و پایایی مطلوب پرسشنامه را تأیید می‌کنند (جدول ۳).

جدول ۳- آلفای کرونباخ متغیرها

متغیر	ابعاد	سؤالات در پرسشنامه	آلفای کرونباخ
محیط- محوری	جهت‌گیری داخلی	۱-۴	۰/۷۸۸
	جهت‌گیری خارجی	۵-۸	
سرمایه اجتماعی	سرمایه ارتباطی	۹-۱۳	۰/۷۸۵
	سرمایه ساختاری	۱۴-۱۸	
	سرمایه شناختی	۱۹-۲۲	
مدیریت تأمین- کنندگان	طراحی محیط- زیستی	۲۳-۲۶	۰/۷۹۸

جدول ۵- آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای متغیرها

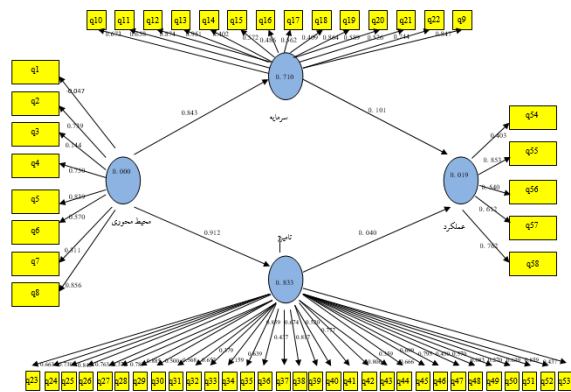
متغیرهای تحقیق	سطح معنی داری	مقدار خطا	نتیجه آزمون
محیط محوری	۰/۰۰۴	۰/۰۵	نرمال نیست
سرمایه اجتماعی	۰/۰۰۰	۰/۰۵	نرمال نیست
مدیریت تأمین-کنندگان سبز	۰/۰۰۱	۰/۰۵	نرمال نیست
عملکرد مالی	۰/۳۶۲	۰/۰۵	نرمال است

نتایج آزمون بارتلت و شاخص KMO نشان می‌دهد که مقدار KMO برابر ۰/۷۵۰ می‌باشد که برای انجام تحلیل عاملی کاملاً مناسب است. همچنین آماره کای دو آزمون بارتلت برابر ۲۲۲/۹۷۶ با درجه آزادی ۶ و سطح معناداری ۰/۰۰۰ به‌دست آمد که کفایت نمونه‌گیری و مناسب بودن ماتریس همبستگی برای تحلیل عاملی را تأیید می‌کند.

جدول ۶- نتایج آزمون بارتلت و شاخص KMO

KMO and Bartlett's Test		
KMO		
۰/۷۵۰		
آزمون بارتلت	آماره کای دو	۲۲۲/۹۷۶
	درجه آزادی	۶
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰

برای بررسی اعتبار سازه‌ها و آزمون فرضیه‌های پژوهش از مدل یابی معادلات ساختاری استفاده شد. شکل ۱ مدل اندازه‌گیری متغیرهای تحقیق که شامل محیط محوری، سرمایه اجتماعی، مدیریت تأمین‌کنندگان سبز و عملکرد مالی را نشان می‌دهد.

شکل ۲- مدل اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش

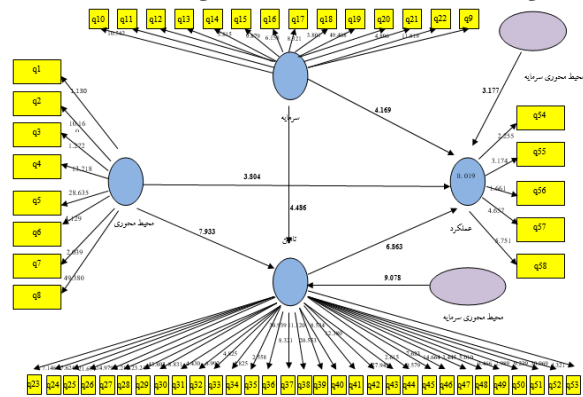
تحصیلات، پاسخ‌دهندگان دارای مدرک فوق‌لیسانس با ۵۳ درصد فراوانی، بیشترین فراوانی را در بین گروه‌های تحصیلی به خود اختصاص دادند. از لحاظ سابقه کاری نیز ۵۲ درصد از پاسخ‌دهندگان بین ۱۵ تا ۲۰ سال سابقه کار داشتند که در بین سایر گروه‌های سابقه کاری بیشترین فراوانی را داشتند. شاخص‌های توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار، واریانس، چولگی و کشیدگی برای هریک از متغیرها در سطح قابل‌قبولی قرار دارد (جدول ۴). میانگین محیط محوری ۳/۸۶۱، سرمایه اجتماعی ۳/۹۹۲، مدیریت تأمین‌کنندگان سبز ۳/۹۶۷ و عملکرد مالی ۳۲/۰۴۳ به‌دست آمد. مقادیر چولگی و کشیدگی تمامی متغیرها در محدوده قابل‌قبول قرار داشته و نشان‌دهنده توزیع مناسب داده‌ها می‌باشد.

جدول ۴- توصیف متغیرهای تحقیق

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	واریانس	چولگی	کشیدگی
محیط محوری	۳/۸۶۱	۰/۵۴۳	۰/۲۹۵	-۰/۴۳۳	-۱/۱۴۳
سرمایه اجتماعی	۳/۹۹۲	۰/۶۸۹	۰/۴۷۵	-۰/۷۴۶	-۰/۶۶۷
مدیریت تأمین-کنندگان سبز	۳/۹۶۷	۰/۶۴۶	۰/۴۱۸	-۱/۰۴۶	۰/۱۴۳
عملکرد مالی	۳۲/۰۴۳	۲۲/۲۵۵	۳۱۰۴۹۵	۱/۸۵۶	۷/۹۷۹
عملکرد مالی	۳۲/۰۴۳	۲۲/۲۵۵	۳۱۰۴۹۵	۱/۸۵۶	۷/۹۷۹

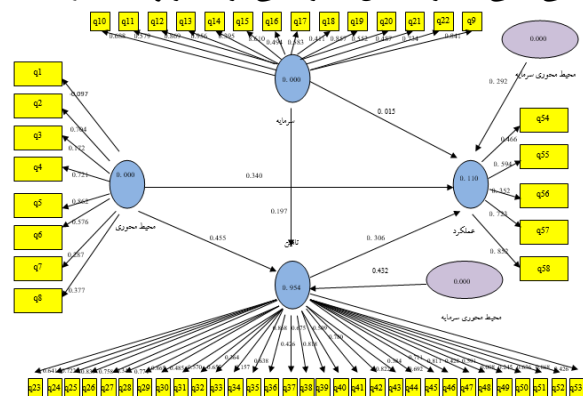
بر اساس آزمون کولموگروف-اسمیرنوف، سطح معناداری متغیرهای محیط محوری (۰/۰۰۴)، سرمایه اجتماعی (۰/۰۰۰) و مدیریت تأمین‌کنندگان سبز (۰/۰۰۱) کمتر از سطح خطای ۰/۰۵ بوده و بنابراین این متغیرها نرمال نیستند. تنها متغیر عملکرد مالی با سطح معناداری ۰/۳۶۲ دارای توزیع نرمال است؛ لذا با توجه به کم بودن حجم نمونه و غیرنرمال بودن داده‌ها، از آمار ناپارامتریک و نرم‌افزار SmartPLS برای تحلیل داده‌ها استفاده شده است (جدول ۵).

شکل ۳ مدل ساختاری آزمون فرضیه‌های پژوهش را نشان می‌دهد که مبین اعداد معنی‌داری یا آماره t رابطه است. زمانی که این مقدار بیشتر از ۱/۹۶ بدست آید آن رابطه معنادار است.

شکل ۳- مدل ساختاری متغیرهای تحقیق براساس فرضیه‌های پژوهش (در حالت BootStrapping)

شکل ۴ مدل ساختاری برای آزمون فرضیه‌های پژوهش را در حالت PLS یا ضریب استاندارد نشان می‌دهد. در این حالت شدت مسیر نشان داده می‌شود، هر چه این عدد به ۱ نزدیک‌تر باشد شدت رابطه بیشتر است. ضریب مسیر هم چنین جهت مسیر را نشان می‌دهد به صورتی که علامت مثبت نشان‌دهنده رابطه مستقیم و مثبت بین دو متغیر مستقل و وابسته است و منفی یعنی متغیر مستقل تاثیر منفی بر متغیر وابسته دارد.

شکل ۴- مدل ساختاری متغیرهای تحقیق براساس فرضیه‌های پژوهش (در حالت PLS)

برای بررسی اعتبار مدل از شاخص‌های اعتبار اشتراک (Communality) و اعتبار حشو یا افزونگی (Redundancy) استفاده شده است. مقادیر اعتبار اشتراک برای محیط محوری ۰/۳۷۲، سرمایه اجتماعی ۰/۴۵۷، مدیریت تأمین‌کنندگان سبز ۰/۴۰۶ و عملکرد مالی ۰/۳۸۸ به‌دست آمد. همچنین شاخص حشو برای مدیریت تأمین‌کنندگان سبز ۰/۲۴۸ و برای عملکرد

پس از انجام تحلیل عاملی برای پرسش‌های مربوط به متغیرهای مستقل و ابعاد آن، پرسش‌های شماره ۱، ۳، ۷، ۲۷، ۳۳، ۳۴، ۴۳، ۴۹ و ۵۰ به‌دلیل عدم کسب مقدار بار عاملی مناسب (بالای ۰/۴) حذف شده و در مدل ساختاری استفاده نشدند. مقادیر آلفای کرونباخ و واریانس متوسط استخراج‌شده (AVE) برای متغیرها به ترتیب عبارت‌اند از: محیط محوری (آلفا: ۰/۷۶۷، AVE: ۰/۵۷۳)، سرمایه اجتماعی (آلفا: ۰/۹۰۱، AVE: ۰/۵۵۷)، مدیریت تأمین‌کنندگان سبز (آلفا: ۰/۹۴۲، AVE: ۰/۵۰۵) و عملکرد مالی (آلفا: ۰/۷۷۷، AVE: ۰/۵۲۷). از آنجا که مقادیر AVE همگی بالاتر از ۰/۵ و آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷ هستند، روایی همگرا و پایایی سازه‌ها تأیید می‌شود (جدول ۷).

جدول ۷- بارهای عاملی پرسش‌ها

متغیر	آلفای کرونباخ	AVE
محیط محوری	۰/۷۶۷	۰/۵۷۳
سرمایه اجتماعی	۰/۹۰۱	۰/۵۵۷
مدیریت تأمین‌کنندگان سبز	۰/۹۴۲	۰/۵۰۵
عملکرد مالی	۰/۷۷۷	۰/۵۲۷

در روش شناسی مدل معادلات ساختاری، ابتدا به ساکن لازم است تا روایی سازه مورد مطالعه قرار گرفته تا مشخص شود نشانگرهای انتخاب شده برای اندازه‌گیری سازه‌های مورد نظر از دقت لازم برخوردار هستند. یعنی آیا پرسش‌ها برای اندازه‌گیری متغیرها درست انتخاب شده‌اند یا خیر؟ برای این منظور از تحلیل عاملی تأییدی (CFA)، استفاده می‌شود؛ یعنی اگر بار عاملی هر نشانگر با سازه خود دارای مقدار بالاتر از ۰/۴ باشد. در این صورت این نشانگر از دقت لازم برای اندازه‌گیری آن سازه یا صفت مکنون برخوردار است (نانالی و همکاران، ۱۹۹۴). براساس نتایج مشخص می‌شود که نشانگرهای باقی مانده در هر سازه به دلیل داشتن مقدار بیشتر از ۰/۴ از اهمیت لازم برای اندازه‌گیری برخوردار هستند و لذا روایی سازه که برای بررسی دقت و اهمیت نشانگرهای انتخاب شده برای اندازه‌گیری سازه‌ها انجام شده، نشان می‌دهد که نشانگرها، ساختارهای عاملی مناسبی را جهت اندازه‌گیری ابعاد مورد مطالعه در مدل تحقیق فراهم می‌آورند.

و معنادار تعدیل می‌کند (ضریب مسیر: ۰/۴۳۲، آماره تی: ۹/۰۷۸).

جدول ۹- بررسی فرضیات پژوهش

شماره فرضیه	مسیر	ضریب مسیر	آماره تی	نتیجه آزمون
اصلی	محیط - محوری	با تأثیر میانجی مدیریت تأمین کنندگان سبز	عملکرد مالی شرکت	۰/۱۳۸
	۱۴/۲۶۵			تایید
فرعی ۱	محیط - محوری	با تأثیر تعدیل - گری سرمایه اجتماعی	عملکرد مالی شرکت	۰/۲۹۲
	۳/۱۷۷			تایید
فرعی ۲	محیط - محوری	<<<<	مدیریت تأمین - کنندگان سبز	۰/۳۴۰
	۳/۸۰۴			تایید
فرعی ۳	مدیریت تأمین - کنندگان سبز	<<<<	مدیریت تأمین - کنندگان سبز	۰/۴۵۵
	۷/۹۳۳			تایید
فرعی ۴	محیط - محوری	با تأثیر تعدیل - گری سرمایه اجتماعی	عملکرد مالی شرکت	۰/۳۰۶
	۶/۸۶۳			تایید
فرعی ۵	محیط - محوری	با تأثیر تعدیل - گری سرمایه اجتماعی	مدیریت تأمین - کنندگان سبز	۰/۴۳۲
	۹/۰۷۸			تایید

برای بررسی نقش میانجی مدیریت تأمین‌کنندگان سبز در رابطه بین محیط محوری و عملکرد مالی شرکت از آزمون سوبل استفاده گردید. مقدار آماره آزمون سوبل برابر ۱۴/۲۶۵ به‌دست آمد که بیشتر از مقدار بحرانی ۱/۹۶ است؛ بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد، معنادار بودن نقش میانجی مدیریت تأمین‌کنندگان سبز تأیید می‌شود. ضریب به‌دست‌آمده ۰/۱۳۸

مالی ۰/۰۰۶ می‌باشد. برای بررسی برازش مدل کلی از معیار GOF استفاده شد. با توجه به مقادیر ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF، حصول مقدار ۰/۷۲۸ برای این معیار نشان از برازش مناسب مدل کلی تحقیق دارد.

جدول ۸- شاخص‌های برازش مدل آزمون فرضیه‌های پژوهش

متغیر	شاخص بررسی اعتبار اشتراک	بررسی اعتبار حشو یا افزونگی
محیط محوری	۰/۳۷۲	-
سرمایه اجتماعی	۰/۴۵۷	-
مدیریت تأمین-کنندگان سبز	۰/۴۰۶	۰/۲۴۸
عملکرد مالی	۰/۳۸۸	۰/۰۰۶

نتایج مدل ساختاری پژوهش نشان می‌دهد که تمامی فرضیه‌های پژوهش تأیید شده‌اند (شکل ۹).

- در فرضیه اصلی اول، محیط محوری با تأثیر میانجی مدیریت تأمین‌کنندگان سبز بر عملکرد مالی شرکت تأثیر مثبت و معنادار دارد (ضریب مسیر: ۰/۱۳۸، آماره تی: ۱۴/۲۶۵).
- در فرضیه اصلی دوم، محیط محوری با تأثیر تعدیل‌گری سرمایه اجتماعی بر عملکرد مالی شرکت تأثیر مثبت و معنادار دارد (ضریب مسیر: ۰/۲۹۲، آماره تی: ۳/۱۷۷). در فرضیه فرعی اول، محیط محوری بر عملکرد مالی شرکت تأثیر مثبت و معنادار دارد (ضریب مسیر: ۰/۳۴۰، آماره تی: ۳/۸۰۴).
- در فرضیه فرعی دوم، محیط محوری بر مدیریت تأمین‌کنندگان سبز تأثیر مثبت و معنادار دارد (ضریب مسیر: ۰/۴۵۵، آماره تی: ۷/۹۳۳).
- در فرضیه فرعی سوم، مدیریت تأمین‌کنندگان سبز بر عملکرد مالی تأثیر مثبت و معنادار دارد (ضریب مسیر: ۰/۳۰۶، آماره تی: ۶/۸۶۳).
- در فرضیه فرعی چهارم، سرمایه اجتماعی تأثیر محیط محوری بر مدیریت تأمین‌کنندگان سبز را به‌صورت مثبت

شناسایی شده و فرایندهایی که پیامدهای مخرب بیشتری دارند، از چرخه تولید محصول در سازمان خارج شوند. همچنین در زمینه آثار تخریب زیست‌محیطی که مستقیماً به انسان بازمی‌گردد و فرایندهای تولید سازمان در آن دخیل هستند، تحقیق و توسعه صورت گیرد. برای نهاده شدن حفظ محیط‌زیست به عنوان یک ارزش در سازمان، تشکیل انجمنی به منظور آموزش راهکارهای حفظ محیط‌زیست به کارکنان توصیه می‌شود.

در حیطه مدیریت تأمین‌کنندگان سبز، با توجه به اینکه مدیریت تأمین‌کنندگان سبز علاوه بر تأثیر مستقیم بر عملکرد مالی، میانجی‌گر تأثیر محیط محوری بر عملکرد مالی نیز می‌باشد، پیشنهاد می‌شود مدیران شرکت‌ها برای بهسازی محیط‌زیست با مدیران زنجیره تأمین همکاری و مشارکت لازم را داشته باشند. شایسته است با شناسایی نهاده‌های پایدار، در تهیه محصولات از مواد خطرناک کمتری استفاده شود. طرح بازیافت از محل اجرا شده و مواد بازیافتی به چرخه تولید بازگردانده شوند. همچنین با تأمین‌کنندگان در زمینه اهداف زیست‌محیطی جلساتی تشکیل شود و سیستم لجستیک به‌هنگام در شرکت پیاده‌سازی گردد. تأمین‌کنندگان نیز ملزم به استفاده از بسته‌بندی‌های محیط‌زیستی شوند.

در حیطه سرمایه اجتماعی، با توجه به اینکه سرمایه اجتماعی تأثیر مثبت محیط محوری بر عملکرد مالی و مدیریت تأمین‌کنندگان سبز را تقویت می‌کند، پیشنهاد می‌شود ارتباط بین کارکنان با تشکیل گروه‌های کاری بیشتر شود تا کنش متقابل بین آن‌ها به وجود آید. کارگاه‌های مشترک با تأمین‌کنندگان به منظور افزایش ارتباطات و مشارکت برگزار شود و مدیران با سازمان‌هایی در زنجیره تأمین همکاری داشته باشند که در مسائل زیست‌محیطی توافق نظر دارند و استراتژی یکسانی را در این زمینه در پیش گرفته‌اند.

پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی مواجه بوده است. نخست، جامعه آماری صرفاً صنایع صادراتی فعال در بورس اوراق بهادار تهران بوده و تعمیم نتایج به سایر صنایع و شرکت‌های خارج از بورس با احتیاط صورت می‌گیرد. دوم، زمان بر بودن توزیع پرسشنامه بین مدیران این شرکت‌ها و محدودیت در دسترسی به آن‌ها از دیگر محدودیت‌های این پژوهش محسوب می‌شود.

حاکمی از میانجی‌گری مثبت مدیریت تأمین‌کنندگان سبز است؛ یعنی محیط محوری از طریق بهبود مدیریت تأمین‌کنندگان سبز منجر به افزایش عملکرد مالی شرکت می‌شود.

جدول ۱۰ - بررسی فرضیات میانجی

شماره فرضیه	فرضیه	آماره آزمون	ضریب استاندارد	نتیجه
اصلی	محیط محوری بر عملکرد مالی شرکت با توجه به نقش میانجی مدیریت تأمین‌کنندگان سبز تأثیر مثبت دارد.	۱۴/۲۶۵	(۰/۳۰۵) * (۰/۴۵۴) ۰/۱۳۸	تایید

۵. بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر محیط محوری بر عملکرد مالی شرکت با توجه به نقش میانجی مدیریت تأمین‌کنندگان سبز و نقش تعدیل‌گر سرمایه اجتماعی در صنایع صادراتی فعال پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انجام گرفت. نتایج نشان دادند که تمامی فرضیه‌های پژوهش تأیید شده‌اند و مدل مفهومی پیشنهادی از برازش مطلوبی برخوردار است. محیط محوری به عنوان متغیر مستقل، هم به صورت مستقیم بر عملکرد مالی و هم به صورت غیرمستقیم از طریق مدیریت تأمین‌کنندگان سبز بر عملکرد مالی تأثیر مثبت و معنادار دارد. همچنین سرمایه اجتماعی به عنوان متغیر تعدیل‌گر، تأثیر محیط محوری بر عملکرد مالی و مدیریت تأمین‌کنندگان سبز را تقویت می‌کند. این یافته‌ها با نتایج یو و هو (۲۰۱۸) مبنی بر نقش مثبت مدیریت تأمین‌کننده سبز در رابطه بین محیط محوری و عملکرد مالی و تعدیل‌گری سرمایه اجتماعی هم‌راستا است. همچنین با یافته‌های کروم و همکاران (۲۰۱۸) درباره تأثیر مثبت گرایش به پایداری اجتماعی بر عملکرد عملیاتی، خان و کیانلی (۲۰۱۷) درباره تأثیر مثبت فعالیت‌های سبز بر عملکردهای سازمانی و پائولراج و همکاران (۲۰۱۵) مبنی بر توسعه عملکردهای مالی و زیست‌محیطی از طریق زنجیره تأمین پایدار، همسو می‌باشد.

در حیطه محیط محوری، با توجه به انتظار جامعه از سازمان‌ها در جهت کاهش فعالیت‌های مخرب محیط‌زیست، پیشنهاد می‌شود اثر هر یک از فرایندهای شرکت بر محیط‌زیست

کنفرانس کارآفرینی و نوآوری‌های باز، تهران، همایش گران مهر اشراق.

ایل‌بیگی، الناز؛ ناظری، علی و کاظمی، محمدمهدی (۱۳۹۶). سیستم مدیریت زیست‌محیطی و عملکرد مالی سازمان؛ نقش میانجی مزیت رقابتی و تعدیلگر هزینه تعویض. مدیریت / استاندارد و کیفیت، ۷(۲۵/۳)، ۱۸-۶.

برادران، و همکاران (۱۳۹۵). تأثیر ابعاد مدیریت زنجیره تأمین سبز بر عملکرد سازمان با رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری. مطالعات مدیریت و حسابداری، ۲۳۷.

صفرزاده، ح؛ تدین، ا و حرمحمدی، م (۱۳۹۱). بررسی تأثیر استراتژی‌های مدیریت دانش بر نوآوری و عملکرد سازمانی (مطالعه موردی مرکز بهداشتی و درمانی شمال فارس). طلوع بهداشت، ۱۱(مسلسل ۳۴)، ۸۶-۷۶.

غلامی، سودابه و ناظری، علی (۱۳۹۷). مدیریت زنجیره تأمین سبز و عملکرد سازمان؛ نقش تعدیل‌گر گواهینامه ایزو. مدیریت و توسعه، ۸(۲۷)، ۲۰-۵.

کریمی، زهرا؛ میگونی، احمد و ثابت، مهرداد (۱۳۹۵). مقایسه مثبت‌اندیشی، رضایت شغلی و کیفیت زندگی حرفه‌ای دریانوردان و کارمندان خشکی شرکت ملی نفتکش ایران. فصلنامه مشاوره شغلی و سازمانی، ۸(۲۷).

محمدی، سیدمهدی و الاسوندی، نریمان (۱۳۹۵). بررسی تأثیر عوامل محرک اجرای مدیریت زنجیره تأمین سبز بر عملکرد شرکت‌های تولیدی کوچک و متوسط. پنجمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری، سن‌پترزبورگ، روسیه.

معزز، هاشم و عزیزی، جواد (۱۳۹۵). توسعه مدل مدیریت زنجیره تأمین سبز یانگ در شرکت سبیره. مدیریت صنعتی، ۸(۲)، ۳۳۲-۳۰۹.

میرا، سیدابوالقاسم؛ خانلری، امیر و دیندار، یاشار (۱۳۹۷). بررسی تأثیر اعتقادات دینی مصرف‌کنندگان ایرانی بر تمایل به

سوم، داده‌های مقطعی بودن پژوهش امکان بررسی روابط علی را به‌صورت کامل فراهم نمی‌سازد و مطالعات طولی می‌توانند درک عمیق‌تری از این روابط ارائه دهند.

جهت تکمیل نتایج تحقیق در آینده، پیشنهادهای زیر به پژوهشگران ارائه می‌گردد: نخست، در مطالعات آتی به‌طور ویژه به بررسی روش‌های مدیریت زنجیره تأمین سبز بر عملکرد مالی در صنایع مختلف و با نمونه‌های بزرگ‌تر پرداخته شود. دوم، به نظر می‌رسد استفاده از متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها به‌جای سرمایه اجتماعی به‌عنوان یک تعدیل‌گر قابل توجه باشد و پیشنهاد می‌شود در مطالعات بعدی مورد توجه قرار گیرد. سوم، بررسی تأثیر متغیرهای زمینه‌ای مانند فرهنگ سازمانی، رهبری سبز و فناوری‌های نوین بر روابط مورد مطالعه در این پژوهش می‌تواند افق‌های جدیدی را در این حوزه بگشاید. چهارم، انجام مطالعات تطبیقی بین صنایع مختلف و کشورهای گوناگون برای درک بهتر نقش عوامل فرهنگی و نهادی در روابط بین متغیرهای پژوهش توصیه می‌شود.

ملاحظات اخلاقی: کلیه اصول اخلاق در پژوهش، همچنین امانت‌داری علمی در استفاده از منابع، استنادها و ارجاعات موردتوجه قرار گرفته و رعایت شده است.

تعارض منافع: نویسندگان اعلام می‌دارند که تدوین و انتشار این مقاله فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

سهم نویسندگان: نگارش و تدوین مقاله به‌صورت مشترک و با مشارکت برابر تمامی نویسندگان انجام شده است.

تشکر و قدردانی: بدین‌وسیله از تمامی افرادی که در تهیه و تکمیل این مقاله همکاری و مساعدت داشته‌اند، قدردانی می‌شود.

تأمین اعتبار پژوهش: این پژوهش بدون دریافت هرگونه حمایت یا تأمین مالی انجام شده است.

فهرست منابع

احمدی‌نوری، حمزه و نیک‌نژاد، علی (۱۳۹۵). رابطه بین مدیریت زنجیره تأمین سبز مشتری‌محور و عملکرد سازمان. پنجمین کنفرانس بین‌المللی حسابداری و مدیریت و دومین

- work engagement. *Human Relations*, 65, 1359-1378.
- Buysse, K., & Verbeke, A. (2003). Proactive environmental strategies: A stakeholder management perspective. *Strategic Management Journal*, 24(5), 453-470.
- Çankaya, S., & Sezen, B. (2018). Effects of green supply chain management practices on sustainability performance. *Journal of Manufacturing Technology Management*, 17, 1-25.
- Carey, S., Lawson, B., & Krause, D. R. (2011). Social capital configuration, legal bonds and performance in buyer-supplier relationships. *Journal of Operations Management*, 29(4), 277-288.
- Chan, R. Y. (2010). Corporate environmentalism pursuit by foreign firms competing in China. *Journal of World Business*, 45(1), 80-92.
- Cowell, S. J., & Parkinson, S. (2003). Localisation of UK food production: An analysis using land area and energy as indicators. *Agriculture, Ecosystems & Environment*, 94(2), 221-236.
- Croom, S., Vidal, N., Spetic, W., Marshall, D., & McCarthy, L. (2018). Impact of social sustainability orientation and supply chain practices on operational performance. *International Journal of Operations & Production Management*, 38(12), 2344-2366.
- De Sousa Jabbour, A. B. L., Vazquez-Brust, D., Jabbour, C. J. C., & Latan, H. (2017). Green supply chain practices and environmental performance in Brazil: Survey, case studies, and implications for B2B. *Industrial Marketing Management*, 66, 13-28.
- Green, K. W., Inman, R. A., Sower, V. E., & Zelbst, P. J. (2019). Impact of JIT, TQM and green supply chain practices on خرید محصولات کشوری متخاصم. مدیریت بازرگانی، ۱۰(۱)، ۱۸۷-۲۰۶.
- میرزایی، زینب و گل‌پرور، محسن (۱۳۹۸). تأثیر سرمایه روان‌شناختی بر عملکرد شغلی با توجه به نقش واسطه‌ای رضایت شغلی و تعهد سازمانی در کارکنان شرکت مخابرات. دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، ۲۰(۱)، ۱-۱۲.
- نظری، جواد و مختاری، مرضیه (۱۳۸۸). تحلیل عاملی و کاربرد آن در علوم اجتماعی. علوم اجتماعی، کتاب ماه، ۱۴(۱۴).
- وکیلی‌فرد، حمیدرضا و حسین‌پور، فاطمه (۱۳۹۶). بررسی اثر شدت نگرش مذهبی حسابداران بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت. حسابداری/ارزشی و رفتاری، ۲(۳)، ۲۱۴-۱۸۵.
- وهاب‌پور، نیره و صفرزاده، حسین (۱۳۹۶). بررسی نحوه اثرگذاری یکپارچگی زنجیره تأمین بر عملکرد شرکت با استفاده از متغیرهای میانجی قابلیت‌های رقابتی و مدیریت زنجیره تأمین. فصلنامه مطالعات مدیریت و حسابداری، شماره ویژه کنفرانس بین‌المللی مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی، ۳۰۱-۳۱۴.
- یداله‌ی، شهربانو و حسینی، سیدیعقوب (۱۳۹۲). آمار پارامتریک و روش پژوهش. اشراقی، صفار.
- Abdul-Rashid, S. H. H., Sakundarini, N., Raja Ghazilla, R. A., & Thurasamy, R. (2017). The impact of sustainable manufacturing practices on sustainability performance: Empirical evidence from Malaysia. *International Journal of Operations & Production Management*, 37(2), 182-204.
- Baker, W. E., & Sinkula, J. M. (2005). The influence of organizational market orientation on environmental product performance. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 33(4), 478-491.
- Bakker, A. B., Tims, M., & Derks, D. (2012). Proactive personality and job performance: The role of job crafting and

- Paulraj, A., Chen, I. J., & Blome, C. (2017). Motives and performance outcomes of sustainable supply chain management practices: A multi-theoretical perspective. *Journal of Business Ethics*, 145(2), 239-258.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Pearson Education Inc./Allyn and Bacon.
- Wang, Z., Wang, Q., Zhang, S., & Zhao, X. (2018). Effects of customer and cost drivers on green supply chain management practices and environmental performance. *Journal of Cleaner Production*, 189, 673-682.
- Wetzels, M., Odekerken-Schröder, G., & Van Oppen, C. (2009). Assessing hierarchical construct models. *MIS Quarterly*, 33(1), 177-195.
- Yu, Y., & Huo, B. (2018). The impact of environmental orientation on supplier green management and financial performance: The moderating role of relational capital. *Journal of Cleaner Production*, 198, 111-198.
- Zaid, A. A., Jaaron, A. A., & Bon, A. T. (2018). The impact of green human resource management and green supply chain management practices on sustainable performance: An empirical study. *Journal of Cleaner Production*, 204, 965-979.
- Zhu, Q., Sarkis, J., & Lai, K. (2008). Confirmation of a measurement model for green supply chain management practices implementation. *International Journal of Production Economics*, 111, 261-273.
- Zhu, Q., Sarkis, J., & Lai, K. (2013). Institutional-based antecedents and performance outcomes of internal and external green supply chain management environmental sustainability. *Journal of Manufacturing Technology Management*, 30(1), 26-47.
- Green, K. W., Zelbst, P. J., Meacham, J., & Bhadauria, V. S. (2012). Green supply chain management practices: Impact on performance. *Supply Chain Management: An International Journal*, 17(3), 290-305.
- Khan, S. A. R., & Qianli, D. (2017). Impact of green supply chain management practices on firms' performance: An empirical study from the perspective of Pakistan. *Environmental Science and Pollution Research*, 24(20), 16829-16844.
- Kramar, R. (2013). Beyond strategic human resource management: Is sustainable human resource management the next approach? *The International Journal of Human Resource Management*, 25(8), 1069-1089.
- Leonidou, C. N., & Leonidou, L. C. (2011). Research into environmental marketing/management: A bibliographic analysis. *European Journal of Marketing*, 45(1/2), 68-103.
- Maria Vanalle, R., DeVos, G., Miller, G., Godinho Filho, M., & Lucato, W. C. (2017). Green supply chain management: An investigation of pressures, practices, and performance within the Brazilian automotive supply chain. *Journal of Cleaner Production*, 151, 250-259.
- Minkov, M. (2013). *Cross-cultural analysis: The science and art of comparing the world's modern societies and their cultures*. Sage.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.

practices. *Journal of Purchasing and Supply Management*, 19(2), 106-117.

Zoogah, D. B. (2011). The dynamics of green HRM behaviors: A cognitive social information processing approach. *German Journal of Research in Human Resource Management*, 25(2), 117-139.